

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ İŞĞAL OLUNMUŞ ƏRAZİLƏRİNDƏ NÜVƏ TEXNOLOGİYASI VƏ NÜVƏ TULLANTILARI

Sənəd. 9444
7 may 2002-ci il

Məsləhət üzrə təklif
Rafael Hüseynov cənabları və başqaları tərəfindən təqdim edilmişdir

Hazırkı təklif Assambleyada müzakirə edilməmişdir və yalnız onu imzalayan üzvlər tərəfindən təsdiq edilir

Ermənistan - Azərbaycan münaqişəsinin nəticələrindən birisi Ermənistan hərbi qüvvələri tərəfindən işğal edilmiş torpaqlarda, Qarabağ dağlarında və Azərbaycan Respublikasının digər yeddi rayonunda nəzarət edilməyən nüvə zonalarının yaradılması olmuşdur ki, bu da bütün Cənubi Qafqaz regionu üçün ciddi təhlükə törədir.

İşğal edilmiş ərazidə 29 nüvə mərkəzi vardır. Bu sahədə radiasiya və nüvə tullantıları 80 000 hektar kənd təsərrüfatı torpağını, 150 000 hektar meşəni, 22 000 hektar şəxsi sahələri və iki yaşayış qəsəbəsini zəhərləmişdir.

Ermənistanın "Razdanmaş", "Armavir", "Akopyan", "CakMacMetals" və "Vartaniol" Şirkətləri nüvə texnologiyalarını Dağlıq Qarabağdan keçirməklə İrana və İraqa ötürmüşlər. Sonuncu şirkət, həmçinin, işğal edilmiş ərazidə "C-300" və "Tayfun" tipli raketlərin təkmilləşdirilməsi prosesinə cəlb edilmişdir.

Sankt - Peterburq Fizika İnstitutunun, Moskvanın Kurçatov adına Nüvə Texnologiyaları İnstitutunun, və Minskin Nüvə Fizikası İnstitutunun laboratoriyaları Qarabağ dağlarında işləyirlər. Bu laboratoriyaların və Ermənistanın "Metsamor" atom stansiyasının nüvə tullantıları xüsusi çəlləklərdə Qarabağın dağlıq regionunda yerləşən Almalı, Kolataq və Seyidbəyli yaşayış sahələrində basdırılmışlar.

Baham adalarında yerləşmiş olan "Union Atomic Garbage Plc" adlı atom tullantılarının yerləşdirilməsi üzrə podratçı şirkəti, Qarabağ dağlarında nüvə tullantılarının basdırılması üçün xüsusi beton çalalar tikmişdir.

Azərbaycanın işğal edilmiş Cəbrayıl rayonunun təxminən yarısı İran vətəndaşlarına icarəyə verilmişdir. Nüvə tullantıları bu rayonun şərq hissəsində basdırılmışdır və 219 kvadrat kilometrlik sahə yüksək radiasiya ilə əhatə edilmişdir. Bu rayonun İrana yaxın hissəsi (93 kvadrat kilometr) on illiyə İranın sərhəd qüvvələrinə icarəyə verilmişdir.

Region üçün mövcud olan nüvə təhlükəsi, həmçinin, Ermənilər tərəfindən 1993-cü ildə Azərbaycanın Kəlbəcər rayonunun işğalı zamanı nüvə döyüş başlıqlarının istifadəsinin nəticəsi kimi özünü biruzə vermişdir, və ekspertlərin rəyi belədir ki, bu zəhərlənmiş zona ən azı iyirmi beş il ərzində təmizlənmə bilər (Rusiya Federasiyası Emlər Akademiyasının Mikrobiologiya İnstitutu, "Messenger" 1997, 14 noyabr).

Azərbaycanın işğal edilmiş Laçın rayonunun 280 kvadrat kilometrlik meşə zonası Amerika vətəndaşı Q. Ohanyana icarəyə verilmişdir və o, bu ərazidə silah zavodu tikmişdir. Ermənistan Toksikologiya İnstitutunun 1996-cı il hesabatında göstərilmişdir ki, Laçın rayonunda olan 320 kvadrat kilometrlik sahə kütləvi qırğın zonasına çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq nəzarətdən kənar olan işğal edilmiş ərazilərində nüvə silahlarının, nüvə texnologiyalarının və nüvə tullantılarının artması, Qafqazda sülhün və sabitliyin gələcəkdə yaradılması üçün ciddi maneəni və daha böyük fəlakətlərin baş verməsinin real təhlükəsini əks etdirir.

Assambleya belə hesab edir ki, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində qanunsuz zonaların mövcudluğu bütün Qafqaz üçün real nüvə təhlükəsi yaradır.

Assambleya təkid edir ki, Ermənistan rəhbər dairələri regionda nüvə təhlükəsinin genişləndirilməsinə son qoysunlar.

Assambleya Avropa Şurasına üzv olan ölkələri buna çağırır ki, işğal edilmiş Azərbaycan ərazilərində radiasiya zonaları yaradan Ermənistan və İrana hər hansı nüvə əməkdaşlığından çəkinsinlər.

Assambleya buna görə də özünün Siyasi İşlər Komitəsi və Ətraf mühit və Kənd Təsərrüfatı Komitəsindən xahiş edir ki, göstərilmiş məsələni nəzərdən keçirsin və bu barədə tövsiyələr tərtib etsin.

İmzalayanlar :[1]
Huseynov R., Azerbaijan, LDR
Abbasov, Azerbaijan, EDG
Akcali, Turkey, EDG

Akgoncenc, Turkey, EDG
Aliyev G., Azerbaijan, EDG
Baciu, Roumanie, SOC
Billing, Sweden EPP
Bindig, Germany, SOC
Briane, France, EPP
Budisa, Croatia, LDR
Ceder, Belgium, NR
Cekuolis, Lithuania, LDR
Cerrahoglu, Turkey, EDG
Chapman, United Kingdom, EDG
Clerfayt, Belgium, LDR
Duka-Zolyomi, Slovakia, EPP
Elo, Finland, SOC
Engeset, Norway, EPP
Giertych, Poland, EDG
Glesener, Luxembourg, EPP
Gligoroski, "the former Yugoslav Republic of Macedonia", EPP
Gonul, Turkey, EPP
Goulet, France, EDG
Gubert, Italy, EPP
Gulek, Turkey, SOC
Gurkan, Turkey, SOC
Haack, Germany, SOC
Hajiyeva, Azerbaijan, EPP
Hoie, Norway, EPP
Hooper, United Kingdom, EDG
Hordies, Belgium, NR
Huseynov A., Azerbaijan, EDG
Ilascu, Romania, NR
Isohookana-Asunmaa, Finland, LDR
Kestelijn-Sierens, Belgium, LDR
Kilclooney, United Kingdom, EPP> Kostenko Y., Ukraine, EDG
Kostytsky, Ukraine, EPP
Kovalev S., Russia, LDR
Kresak, Slovakia, LDR
Landsbergis, Lithuania, EDG
Lekberg, Sweden, SOC
Libicki, Poland, EDG
Lloyd, United Kingdom, SOC
Magnusson, Sweden, SOC
Martinez Casan, Spain, EPP
Meelak, Estonia, NR
Mutman, Turkey, SOC
Nessa, Italy, EPP
Onur, Germany, SOC
Paegle, Latvia, EPP
Pangalos, Greece, SOC
Pellicini, Italy, EDG
Pintat Rossell, Andorra, LDR
Piscitello, Italy, LDR
Pollozhani, "the former Yugoslav Republic of Macedonia", EDG
Popescu, Ukraine, SOC
Prisacaru, Romania, SOC
Ragnarsdottir, Iceland, EDG
Rakhansky, Ukraine, UEL
Rigoni, Italy, EPP
Saglam, Turkey, EPP
Seyidov S., Azerbaijan, EDG
Shakhtakhtinskaya, Azerbaijan, EDG
Skarbovik, Norway, EPP
Skrabalo, Croatia, LDR
Stoisits, Austria, SOC
Telek, Turkey, EDG
Tepshi, Albania, EPP
Tirelli, Italy, LDR
Tokic, Bosnia and Herzegovina, SOC

Topalli, Albania, EPP
Tudor, Romania, NR
Vanoost, Belgium, SOC
Vos, Netherlands, LDR
Wilkinson, United Kingdom, EDG
Yurur, Turkey, EDG

[1] SOC: Socialist Group
EPP/CD: Group of the European People's Party
EDG: European Democratic Group
LDR : Liberal, Democratic and Reformers' Group
UEL: Group of the Unified European Left
NR: not registered in a group